

דף לו.

עין משפט א ב.

או"ח סימן רב פ"ה ד

עיינ לעיל דף לה: עין משפט ה.ו.ט.

או"ח סימן רד פ"ה יב

יג. כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופוטר הטפלה, וכל דבר שבא לצבוע התבשיל או לתת בו ריח או לדבק הרי זה טפל.

אבל אם עירבם כדי לתת טעם בתערובת הרי הוא עיקר ר' ע"כ מיני דבש שמבשלים ונותנים בהם חלב חטה כדי לדבק ועושים מהם מיני מתיקה אינו מברך מזונות משום שהדבש הוא העיקר ש' וחטה בא רק לדבק.

הגה: גם כשעירבם ע"מ לתת טעם בתערובת שעושה אותם לעיקר היינו דוקא שיש ממשות מן הדבר הנותן טעם והוא דבר חשוב, אבל בשמים שנותנים לתוך המרקחת אפי' שהם לנתינת טעם בטלים במיעוטן ומברכין על המרקחת ולא על הבשמים שבהן.

או"ח סימן ריב פ"ה א

א. כל שהוא עיקר ועמו טפל העיקר פוטר את הטפל ה' בין מברכה

ר. ומשמע בב"י דלאו דוקא בה' מיני דגן אלא בכל דבר הדין כן אם ניתן בו להטעים מברך עליו ופוטר השני שטפל לו ואפי' שהמטעים הוא מועט, אבל המ"א בס"ק כ"ה כתב דדוקא בה' מיני דגן אם אחד מהם ניתן לטעם הוא עיקר אפי' שהוא מועט אבל בשאר דברים הולכים אחר הרוב, ועיינ בכה"ח אות ס'.

ש. שאין כוונתם לאכול החלב חטה אלא הדבש, אבל בתבשיל שנותנים בו דבש כוונתם לאכול התבשיל והוא עיקר.

והכלל כל שהוא דבר מועט ואינו עיקר נעשה טפל ומברך על העיקר ופוטר הטפל. כה"ח אות ס"א.

ו ענבים שמבשלים אותם עד שנעשו ריבה ואינם ניכרים שזה ענבים מברכים עליו שהכל.

ה. ברכות מ"ד. וכל שהוא הרוב הוא העיקר כמ"ש בסי' ר"ח סעיף יו"ד, וכל שיש בו מחמשת מיני דגן הם עיקר והוא שיהיה בהם ממש ולא שעשאו רך מאוד. ועיינ בכה"ח אות א'.

ומה שמברך על העיקר ופוטר את הטפל היינו בהיה בדעתו בשעת הברכה לאכול גם מין הטפל וכיון לפטור אותו, אבל בלא היה דעתו לאכול מן הטפל בשעת הברכה ואח"כ נמלך לאכול ממנו מברך עליו, שם אות ב', ועיינ בסי' רי"א באות ט"ו מש"כ שם.

ש'לפניה בין משלאחריה א, ולא רק אם העיקר מעורב עם הטפל אלא אפי' כל אחד לבדו.

א. ב. אפי' פת שהוא חשוב מכל אם הוא טפל כגון שאכל דג מלוח ופת עמו כדי שלא יזיק אותו בגרונו מברך על הדג ופוטר הפת ב כיון שהיא טפלה.

הגה: י"א דאם הטפל חביב עליו מברך עליו ג ואח"כ מברך על העיקר.

הגה: מה שמברך על העיקר ופוטר הטפל היינו כשאוכלם ביחד או שאוכל העיקר מתחלה ד, אבל אם אוכל הטפל תחלה מברך על הטפל תחלה ה.

עין משפט ג. או"ח סימן שכח פעיף לב

ב. ל. החושש בשינוי לא יגמע חומץ ויפלוט ו אבל גומע ובולע או מטבל

א. א. אם אכל פחות מכשיעור מהעיקר, ומהטפל אכל כשיעור מברך ברכה אחרונה הראויה על העיקר. שבטפל מצטרף להעיקר והוי כמי שאכל מן העיקר כשיעור ומברך באחרונה את הברכה הראויה לעיקר.

ב. ואם אכל שיעור בפת כדי שביעה מברך ברכת המזון, כה"ח אות ג'. ואם אוכל עיקר הפת וכדי ללפת אוכל גם מלוח ודאי שמברך על הפת שהיא עיקר.

ג. ומשום ספק ברכות יש לברך רק על העיקר, א"ר, כה"ח אות ה'.

ו. גם כשאוכל פת למתק דבר החריף נוטל ידיו בלי ברכה, כה"ח אות ט'.

ד. היינו במקום אחד, אבל בשינה מקום לא נפטר. אא"כ הוא טפל לדבר הטעון ברכה במקומו. ועיין בכה"ח אות י"ג.

ה. ו. אפי' היא פת מברך עליה רק שהכל כיון שהיא טפלה, זו דעת הרמ"א כה"ח ד, אבל לדעת מר"ן לא השתנתה ברכתו גם אם הוא טפל ומברך עליו המוציא, וע"כ לצאת מן הספק ישתה תחלה מהעיקר ויברך עליו שהכל, כ"כ בכה"ח אות י"א. וגם להרמ"א אם הטפל חביב עליו צריך לברך עליו ברכה הראויה כשמקדימו, ט"ז ס"ק ז'.

ז. ו. וכאן מיירי במיחוש בעלמא, אבל ביש לו צער גדול ובשביל זה נחלש כל גופו מותר לעשות לו כל הרפואות כמו בסעיף ג', ט"ז ס"ק כ"ד.

ובמיחוש בעלמא אסור לומר לעכו"ם שיעשה לו שום דבר, מ"א ס"ק ל"ו, ואפי' אינו אלא שבות דשבות אסור.

ו. ולא יגמע חומץ ויפלוט דמוכח שזה לרפואה, אבל בערק או יין כיון שהם משקים מותר אפי' לפלוט דלא מיחזי לרפואה, ח"א כלל ס"ט אות ג', כה"ח אות קצ"א, וכל זה אף במיחוש בעלמא.

בו כדרכו. והחושש בגרונו ^ז לא יגרגר בשמן ^ח אבל בולע הוא השמן ^ט ואם נתרפא מה טוב.

עין משפט ד. אר"ח סימן רד פעיף ה

ה. ט. כל האוכלים והמשקים שאדם אוכל לרפואה ^י אם טעמם טוב והחיך נהנה ^כ מהם מברך עליהם תחלה וסוף.

הגה: אם אנסוהו לאכול או לשתות אפי' שהחיך נהנה מהם אינו מברך ^ל.

עין משפט ה. אר"ח סימן רח פעיף ה

ה. ה. קמה טחון אפי' של חטים מברך עליו שהכל ^מ ואחריו נפשות, ואפי' נטחן רק קצת ועדיין יש בו טעם של חטים, וה"ה קמה של קליות.

עין משפט ו ז ז. אר"ח סימן רד פעיף א

א. א. על דבר שאין גידולו מן הארץ ^ב כמו בשר בהמה חיה ועוף דגים או

ז. היינו בחושש בעלמא, שם אות קצ"ד.

ח. וכן לא ישהה אותו בגרונו ואינו בולעו, כיון שאינו בולעו מוכח שזה לרפואה, ב"י בשם רש"י, ואם משהה אותו בגרונו או מגרגרו אפי' אח"כ בולעו אסור, כה"ח אות קצ"ה, ממ"א ס"ק ל"ז.

ט. והב"ח אוסר בשמן לבד, והמ"א בס"ק ל"ח כתב דהכל לפי המקום והזמן דאם אין דרך בריאים לבלוע שמן לבדו אסור, כמו בסעיף ל"ז. ומ"מ בנחלש כל גופו מכאבי גרון מותר לעשות כל רפואה.

י. מי שאינו זהיר בברכות הנהנים תחלה וסוף פחדים באים עליו, ועיין בכה"ח אות מ"ז.

כ. ואם הם אינם רעים ולא טובים י"א שיברך עליהם שהכל, ר"ז, כה"ח אות מ"ח.

ל. וכגון שהאכילוהו בעל כרחו ואפי' דברים המותרים, דנחשב אונס אפי' סופו ברצון, מ"א ס"ק כ'.

מ. ואם בירך אדמה יצא שאינו משקר בברכתו.

נ. ברכות מ' משנה וברייתא. האוכל חלמון ביצה לצחצח קולו יברך כיון שזה מזונו אף שאינו נהנה בטעם אכילתו, ושיעורו לענין ברכה אחרונה בכזית כדין אוכל, אבל בחלבון יש להסתפק אם דינו כאוכל או כשתייה, כה"ח אות א'.

ביצים וחלב וגבינה ׀ מברך שהכל.

א. ב. על הפת שנתעפשה, ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל ע, ותמרים שבישולם ושרפם החום ויבשו פ, ועל חגבים טהורים ז ועל המלח, ומי מלח ק, ועל המרק ר ועל כמהין שנמצאים תחת הקרקע ומתהוין משומן הארץ, ועל הפטריות ש ועל הרך שניתוסף בענפי הדקל ובשנה הראשונה הוא רך וראוי לאכילה ת, ועל לולבי גפנים, ועל שקדים מתוקים שאוכלים אותם כשהם רכים בקליפתן א, ועל תבואה שלא הביאה שלישי ב, ועל דלעת חיה ג, ועל קמח של חטים או שעורים אפי קלוי, ועל שכר תמרים או שעורים, וכן על מי שעורים ד שמבשלים לחולה, ועל עשבים שבמדבר שאינם נזרעים ה, ועל כמון וכסבור שעשויים להטעים המאכל ולא לאוכלם, ועל החומץ, שעירבו במים עד שראוי לשתיה על כולם מברך שהכל נהיה בדברו ו.

- ס. ׀ אם בירך על הגבינה או על החלב אדמה בדיעבד יצא כיון שהם גידולי גידוליה של הקרקע, וכן אם בירך מיני מזונות על כל דבר יצא דבלשון תורה הכל נקרא מזון חוץ ממים ומלח, כה"ח אות ב'.
- ע. היינו נתקלקל קצת אבל הרבה אין מברכין עליו דלא ראוי לאכילה, ב"י, וט"ז בס"ק ב'.
- פ. ה"ה אם נפלו מן האילן לפני בישולן, מ"א ס"ק ב'.
- צ. מרש"י ברכות מ' ע"ב, והוא הגובאי.
- ק. היינו שנתנו בו הרבה מים וראוי לאכילה.
- ר. ׀ היינו מרק של בשר, אבל מרק של פירות הדבר במחלוקת כמ"ש בסי' ר"ב סעיף יו"ד, כה"ח אות ז', ועיין בכה"ח שם אות ע"ג.
- ש. וצריך להזהר אם יש בהם תולעים, כה"ח אות ח'.
- ת. כיון שעיקר נטיעת הדקל אינו אלא לתמרים, לכן על הרך של הדקל מברך שהכל.
- א. וכיון שלא נוטעים אותם בשביל קליפה זו אלא בשביל הפרי ברכתם שהכל. כה"ח אות י"א.
- ב. וה"ה כל פרי האדמה שלא נגמר בישולו ברכתו שהכל, מ"א ס"ק ז', אבל בפרי העץ חשוב מיד בהוצאת הפרי ומברכים עליו פרי העץ אם אינו מר ונאכל בשעת הדחק, כה"ח אות י"ב.
- ג. אבל על מבושלת מברך אדמה, כמ"ש בסי' ר"ה.
- ד. ׀ ואם עושה אותו עבה וסמיך ברכתו מזונות, אבל כשעושהו רך כמו מים ברכתו שהכל, כה"ח אות ט"ז.
- ה. ולדעת האר"י ז"ל יש לברך עליהם אדמה, כה"ח אות טו"ב.
- ו. היו"ד של נהיה עם קמץ ולא עם סגול, כה"ח אות כ"א.

עין משפט ט. אר"ח סימן רג פעיף ח

ה. ז. על הצנון^ז מברך פרי האדמה.

עין משפט י. אר"ח סימן רב פעיף ו

ו. ז. צלף שהוא מין אילן שהעלים שלו ראויים לאכילה, ויש בעליו כמין תמרים והפרי הם האביונות וסביב הפרי ישנם כקליפות האגוזים, על העלין והתמרים והקליפה שסביב הפרי מברך אדמה^ח ועל הפרי שהם האביונות מברך פרי העץ.

עין משפט כ. יו"ד סימן רצד פעיף ג

ג. ד. הפרי של הצלף שהם האביונות^ט, והקליפה הגדולה שסביבות הפרי שהיא הקפריסין חייבים בערלה.
במה דברים אמורים בארץ ישראל, אבל בחוצה לארץ הפרי חייב בערלה והקליפות פטורים^י.

עין משפט מ. יו"ד סימן רצו (בלאי הכרם) פעיף טו

טו. טו. הקנים והורד והאטדין (פיי' ערוך מין הדס) מיני אילן הם ואינם

ז. ואם נתקשה לגמרי אין מברכין עליו דעץ בעלמא הוא, שם אות ל"א.
ח. ואם בירך עץ יצא די"א דעל הקליפה שסביב הפרי מברך עץ, וגם סוף סוף יוצאין מן העץ הגם שאינם עיקר נטיעתם לשם כך, כה"ח אות נ"ג.
והט"ז בס"י ר"ד ס"ק ט"ו הוכיח מכאן דה"ה לכל הקליפות שהם לא עיקר הפרי מברך אדמה, אבל המ"א בס"ק י"ז חלק עליו וכתב דמברכין עליהם עץ וי"א שהכל, ועיין בכה"ח אות נ"ד.
ו. אתרוג המטוגן בדבש או כל דבר שגדל בעץ ועושין ממנו מרקחת יש לברך עליו פרי העץ, ט"ז סי' ר"ה ס"ק ג', שהקליפה הוא עיקר הפרי וזהו שאמרו בו טעם עציו ופריו שווים.
ו. וכן הצנון קליפתו חשובה יותר מהפרי עצמו, ועיין כה"ח אות נ"ה, וסיים מ"מ בקליפה הדקה של אתרוג שריקחו אותה בדבש מברך עליה שהכל כדין שאר קליפות, ע"ש.
ט. כר"א במשנה בסוף פ"ד דמעשרות.
י. דמשום חומרא דא"י חשבינן הכל כפרי, אבל בחו"ל מאחר שערלה מדרבנן לא מחשיבין הכל לפרי. ש"ך ס"ק ז'. מברכות ל"ו ע"א, וכדמפרש דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל.

כלאים בכרם, זה הכלל כל המוציא עלין מעיקרו הרי זה ירק וכל שאינו מוציא עליו מעיקרו הרי זה אילן, והצלף אילן לכל דבר.

עין משפט נ.

יו"ד סימן רצד פעיף ט י

- מ. יג. ספק ערלה בארץ ישראל אסור^ב, ובחוצה לארץ מותר, ע"כ כרם שיש בו נטיעות של ערלה^ל וענבים נמכרים חוצה לו, בארץ ישראל אסורים ובסוריא מותר, והוא שלא ידע שהובאו מאותו הכרם, ובחוצה לארץ מותרים אפי' יודע שהובאו מאותו הכרם, רק שלא יראה שנבצרו מנטיעות של ערלה.
- י. יד. כרם שהוא ספק ערלה בארץ ישראל אסור, ובסוריא מותר^מ.

דף לו:

עין משפט א.

יו"ד סימן רצד פעיף א

- א. א. הנוטע עץ מאכל מונה לו ג' שנים מעת נטיעתו^ב, וכל הפירות שיהיו בו בתוך ג' השנים אסורים בהנאה לעולם^ס. בין עיקר הפרי בין הגרעינים בין הקליפות^ע כגון קליפות אגוזים ורימונים.
- א. ב. התמרים שאינם מתכשלים והענבים שלקו ואינם נגמרים בכישולם כולם חייבים בערלה, אבל פטורים מרבעי^פ.

- כ. כתב הש"ך בס"ק י"ט אף שבכל הלכה למשה מסיני קיי"ל ספיקה אסור כמו בשל תורה, מ"מ הל"מ של כאן נאמרה שספיקה יהיה מותר, מגמ' שם.
- ל. יחד עם נטיעות של היתר ג"כ. ש"ך ס"ק כ'.
- מ. אפי' ללקוט ביד, מב"י.
- נ. מירושלמי פ"ק דערלה.
- ס. מקידושין נ"ו ע"ב, דאין לה פדיון כמו בנטע רבעי.
- ע. ממשנה ח' פ"ק דערלה דדרשינן "את" פריו את הטפל לפריו.
- פ. שלגבי ערלה כתיב "את פריו" ודרשינן את לרבות הטפל לפריו אבל לגבי רבעי לא כתיב "את" רק "פריו" לבד. ש"ך ס"ק ד'. וצ"ע בסעיף י"ב לקמן מדוע מותר ליטע ענף ערלה.

ויש מי שאוסר ^ז תמרים שאינם מתבשלים גם ברבעי.

עין משפט ג.ד. יו"ד סימן רצד פעיף א
עין בסעיף הקודם

עין משפט ו ז. אר"ח סימן רב פעיף ב

ב. הבוטר שהם ענבים שעדיין לא בשלו כל צרכן ^ק ולא הגיעו לכפול הלבן מברך עליהם בורא פרי האדמה ^ר, ומכפול הלבן ואילך מברך עליהם בורא פרי העץ, וכיון שלא נודע לנו שיעור כפול הלבן לעולם מברך עליהם אדמה ^ש עד שיהיה גדול ביותר.

ג. שאר כל אילן משיוציאו פרי מברכין עליו בפה"ע ^ת, והוא שלא יהיה מר או עפוץ ^א עד שאינו ראוי לאכילה אפי' ע"י הדחק ^ב שאז אין

צ. לדעת הרמב"ם שפי' הנובלות כולם אסורות דר"ל בערלה ורבעי ובאשירה ובנזיר. באר הגולה.

וכתב הש"ך בס"ק ה' דנראה עיקר כדעה זו ודברי המחבר ברורים ושלא כדעת הב"ח שהשיג עליו.

ק. ואם סחט בוטר ועשה ממנו יין מברך עליו שהכל, שם אות כ"ה.

ר. והטעם דכל דבר שגדל על האילן ואינו עיקר הפרי מברכין עליו אדמה, טור, ובדיעבד אם בירך שהכל יצא כמ"ש בסי' ר"ו סעיף א'. ואם אינו נאכל אלא ע"י הדחק גם לכתחלה יש לברך עליו שהכל, כה"ח אות כ"ו. ואם מתקנו ע"י האור מברך עליו בורא פרי העץ, כי כאן היה ראוי לברך עליו שהכל או אדמה קודם לכן, משא"כ בסעיף ב. ועיין במנחת אשר לקמן ס"ק ח מש"כ. ואם בירך על הבוטר עץ יצא, כיון שאינו משקר בברכתו, וכ"כ המ"א בסי' ר"י ס"ק א'. ועל הבוטר שמברך אדמה מברך בסוף נפשות.

ש. משום דקיי"ל בירך אדמה על פרי עץ יצא ובסוף נפשות דפוטרת בדיעבד מעין שלש, כה"ח אות ל'.

ו. וא"כ היום כל שהענבים נתבשלו דהיינו שהם מתוקים אפי' קטנים מברכים בפה"ע, כה"ח אות ל"א.

ת. ולענין שהחיינו אין לברך עד שיגמר בישולם בשלימות לגמרי כמ"ש בסי' רכ"ה סעיף ג' וברמ"א, ובשו"ע שם סעיף ז'.

א. ואם מתקנו ע"י האור או דבר אחר מברך עליו שהכל, מ"א ס"ק ה'. וזה לדעת מרן ודלא כהרא"ש ועיין לקמן במנחת אשר ס"ק י"ב מש"כ.

ב. משמע בנאכלים ע"י הדחק מברכים העץ אבל בח"א כלל נ"א אות ז' כתב שאין מברכין אלא שהכל אם לא שתקנו ע"י האור או דבר אחר, ואם הם ספק אם נאכלים ע"י הדחק או לא מברך שהכל, כה"ח אות ל"ד.

מברכין עליו כלל.

הגה: י"א דעל חרובין אינו מברך עץ עד שיראה בהן כמין שרשראות של חרובין^א, וכן בזיתים עד שיגדל הנץ סביבם וקודם זמן זה מברך עליהם אדמה וכן עיקר.

עין משפט זו. אר"ח סימן רב סעיף ו
עיין לעיל בדף לו. עין משפט י

עין משפט ט י כ ל. אר"ח סימן רב סעיף טז יח

מז. יח. על פלפל וזנגביל יבשים^ד וכל כיוצא בזה שאין דרך לאכלם אלא ע"י תערובות אין מברך עליהם כלל.

ית. כ. על פלפל^ה וזנגביל כשהם לחים מברך אדמה.

הגה: וכל פירות שיודע שהם עיקר הפרי מברך עליהם עץ וכשאינם עיקר הפרי מברך עליהם אדמה. ואם הוא מסופק^ו אם הוא עיקר או לאו מברך אדמה^ז.

ואם אינו יודע מה הוא מברך שהכל^ח.

ג. וּלפני זמן זה הם מרים ואינם ראויים לאכילה ואם אין נאכלים אלא ע"י הדחק מברך שהכל, ולענין זיתים אין מברכין עליהם עד אחר כבישה כיון שהם מרים, כה"ח אות ל"ה.

ד. כיון שאינה עיקר הפרי אלא השורש, לכן אם אוכלה רטובה מברך עליה אדמה כמש"כ לקמן בסעיף י"ח בשו"ע, ואם אוכלה יבשה אינו מברך כלל כמש"כ השו"ע כאן..

ה. אף דהפלפלין החריפין מין עץ הם, כיון שאין נוטעין אלא על דעת לייבשו ואוכלים אותו רובן שחוק כתבלין ואינם נאכלים בפני עצמן אלא מעוטן אין מברכין עליהם אלא אדמה, ב"י בשם הרשב"א, ובדיעבד אם בירך עליהם עץ יצא די"א דמברכים עליהם עץ, כה"ח אות קי"ב.

ו. היינו אחר שלמד נשאר בספק, אבל מי שלא למד לא יאכל עד שילך לחכם וילמד, מ"א ס"ק ל"ו.

ז. שהאדמה כוללת גם העץ.

ח. ובה יוצא מידי מעילה למקום, ועיין בכה"ח אות קי"ז וקי"ח.

או"ח סימן תריב סעיף ה

ה. ח. פלפלים או זנגביל אם הם יבשים ^ט פטור דלא ראויים לאכילה, ואם הם רטובים חייב.

עין משפט מ. או"ח סימן רג סעיף ו

ו. ה. הזנגביל שמרקחין אותו כשהוא לח מברכין עליו אדמה ^י, וה"ה אם הוא יבש ומרקחין אותו כדי שיהיה ראוי לאכילה ^י.

עין משפט נ ס. או"ח סימן רה סעיפים ב ט

ב. ב. חמשת מיני דגן ^ל ששלקן ^מ או כתשן ועשה מהם תבשיל או דייסא אפי' עירב עמהם דבש הרבה יותר מהם ^נ או מינים אחרים הרבה יותר מהם מברך עליהם מיני מזונות ולבסוף על המחיה ^ס, אבל אם לא נתן הדגן בתבשיל אלא להקפות התבשיל או לדבקו ^ע הרי זה בטל לתבשיל.

ט. א. אבל לחים דחזי לאכילה חייב, כ"כ רש"י. אבל אם הם לא חזו לאכילה כגון שחריפים מאוד אף ברטובין פטור שאין דרך אכילה בכך. כה"ח אות ט"ל.

י. ו. היינו חתיכות ולא הפסיד צורתו אבל טחון וכתוש שאיבד צורתו מברכין עליו "שהכל", כה"ח אות כ"א.

כ. ו. ועיין בכה"ח אות כ"ג כמה חילוקים מסי' ר"ב סעיף יו"ד לגבי אגוז רך. וצ"ל דכאן רוצה לאכול הזנגביל ע"י המרקחת, אבל בסימן ר"ב סעיף ט"ז שם התעורבת בטלה את הזנגביל.

ל. ז. שהם חטין ושעורין וכוסמין ושכולת שועל ושיפון שהם ג"כ חשובים שנשתבחה בהם א"י ועוד כי עליהם יחיה האדם, ואם עשה מהם פת מברך עליהם המוציא. סופגנין הנעשים בפסח ממצה כתושה מברכים עליהם בורא מיני מזונות.

מ. ז. וצריך לומר ששלקם עד שנתמעך אבל אם נשאר שלמים מברך עליהם אדמה, כה"ח אות ו'.

נ. ז. דבחמשת המינים שחשובים לא הולכים אחר הרוב, אלא אם נותנים אותם למאכל, משא"כ בשאר דברים שהולכים אחר הרוב, ועיין בכה"ח אות ח'.

ס. ז. והוא שיש כזית דגן בכדי אכילת פרס, וגם אכל פרס ואם לאו יברך רק בורא נפשות.

ע. ז. אבל אם בא רק לדבקו אפי' הרוב הוא קמח מברך על הדבר השני, ויש חולקים, ולצאת הספק בכה"ג עדיף לאוכלו בתוך הסעודה, כה"ח אות י"ב, ועיין באות ח' שאח"כ.

ט. עירב קמח דוחן ושאר מיני קטניות עם קמח של חמשת מיני דגן ובשלם בקדירה מברך מזונות^פ ועל המחיה, ואם עשה ממנו פת מברך עליו המוציא וברה"ז, והוא שיש באותו קמח כדי לאכול ממנו כזית בכדי אכילת פרס^צ, אבל אם אין בו כשיעור זה אינו מברך לבסוף ברכת המזון אלא בתחילה מברך המוציא^ק כיון שיש בו טעם דגן ולבסוף על המחיה. ואם בישלו בקדירה ואין בו כזית בכדי אכילת פרס מברך מזונות ואחריו נפשות.

פ. כיון שיש בו מחמשת מיני דגן.

צ. כדי שיאכל כזית פת וא"כ צריך שיאכל פרס.

ק. ולענין נט"י יש ליטול בלא ברכה כיון שי"א דגם על פחות מכזית צריך נטילה, כה"ח אות נ"ה.